

tes impediunt hujus divini seminis fructum, habes, p. 640 et 641.

DOMINICA IN QUINQUAGESIMA.

Tradetur enim gentibus, et illudetur, etc. Luc. 18. Ut Christi milites ejus crucem tanquam vexillum sui ducis contuentes, ad arma poenitentiae sumenda exstimulentur, ideo hoc Evangelium ineunte Quadragesima legitur, quod passionis Dominicae summam complectitur; quo loco non importune parochus exponet quae de passione Domini fuse traduntur p. 52 et seqq. Vel si in aliud tempus commodius differre malit hoc argumentum, hodie alteram Evangelii partem pertractabit, ut sequitur.

Cæcus quidam sedebat secus viam. Hic cæcus genus humanum denotabat, de cuius post peccatum statu misero, vide p. 644.

Jesu, fili David, miserere mei. Hic quomodo Deum aliter oremus ac sanctos ex hac formula demonstrabis, ut habes p. 595. Porro si angustiis aut tribulationibus premimur, aut re aliqua indigemus, ad Dominum cum hoc cæco nobis recurrendum est, precibusque sollicitandus Deus, ut nobis adsit. Vide de necessitate et utilitate orationis, p. 577 et seqq.

Quid tibi vis faciam? Hic causas, ob quas elementissimus Deus vult a nobis rogari, etiamsi sciat quibus rebus indigemus, ex p. 580 et 581 proferes.

FERIA IV CINERUM.

Cum jejunalis, etc. Matth. 6. Cum Quadragesimæ jejunium eo nomine sit institutum, ut totius anni peccata hac quasi solemnī mulcta redimeremus, hodie parochus excitare fidelem populum debet ad poenitentiam amplectendam, de cuius necessitate scribit p. 423, 505, et seq.; docere quibus gradibus ad poenitentiam licet ascendere, p. 50, et quibus operum generibus pro peccatis satisfacere possimus, p. 556 et seqq.

Nolite thesaurizare vobis thesauros in terra. Vide adversus eos qui opes congerere undequaque student, p. 550, 551, 556 et seq., 562 et 646.

Thesaurizate vobis thesauros in cælo. Quoniam parochi frequenter fidelem populum ad elemosynas pauperibus erogandas excitare debent, hic hoc studiose præstabant ex his quæ habentur p. 540 et seqq., 456, 685.

DOMINICA PRIMA QUADRAGESIMÆ.

Ut tentaretur a diabolo, etc. Matth. 4. Cum sit tentatio vita hominis super terram, ut dicit Job., c. 7, hic de tentatione agendum, de generibus tentationum, ad quid permittantur homines tentari, quibus armis tentationibus resistendum, et cætera hujusmodi, quæ habentur p. 687 et seq.

Non in solo pane vivit homo. De pane spirituali, de quo hic agit Christus Dominus, vide p. 666 et seq.

Angelis suis Deus mandavit, etc. De Angelorum custodia erga homines, p. 607 et seqq.

Dominum Deum tuum adorabis. De adoratione Dei, quæ fide, spe et charitate perficitur, vide p. 664, 665.

DOMINICA II.

Assumpsit Jesus Petrum, et Jacobum, et Joannem, et duxit eos, etc. *Matth. 17.* Hic afferri possunt ea quæ de loco et tempore, quo homines ad divina contemplanda aptiores sunt, habentur, p. 174 et 435.

Bonum est nos hic esse. Hic tractari possunt quæ de summa eorum dignitate, qui Deo obediunt, habentur, p. 569; vel de intimis hominum sanctorum gaudiis, p. 581. Poterunt etiam parochi de duodecimo articulo hic habere sermonem, de quo p. 145.

Hic est Filius meus dilectus, etc. Hic de æterna Filii generatione latissimus sese offert dicendi campus, de qua p. 38 et seqq.; vel secundum aliarum Ecclesiarum ritum.

Miserere mei, fili David. *Matth. 15.* Hic typum habes perfectæ orationis, quantum spectat ad duas conditiones quæ in oratione maxime desiderantur, fidem videlicet et perseverantiam, de quibus p. 601 et seqq.

Filia mea male torquetur a dæmonio, etc. Hujus mulieris exemplo, parentes monentur diligentem liberorum curam gerere: de qua p. 305.

Dimitte eam, quia clamat post nos, etc. Si Apostoli in hac vita degentes adhuc pro se solliciti pro Chananæa interpellant, et exaudiuntur, et in cælo mutire non audebunt, inquit D. Hieron.

contra Vigilantium. Hic de intercessione sanctorum, prout habetur p. 439 et seqq.

DOMINICA III.

Erat Jesus ejiciens dæmonium, et illud erat mutum, etc. *Luc. 11.* Dæmonis proprium est eum quem possidet reddere mutum, id est, a confessione peccati revocare. Sed tamen non est alia ratio ejiciendi dæmonis, quam ut linguam solvas ad detegendum coram sacerdote peccatum. Vide quæ de confessione habentur p. 328 et seqq.

Omne regnum in seipsum divisum desolabitur. Ecclesia est Christi regnum, ut habetur p. 633, 636. Id autem ut in seipsum non sit divisum, unum esse necesse est, unde hic de unitate Ecclesiæ agendum est, p. 110 et seqq.

Revertetur in domum meam. De relabentium in peccati gravitatem, p. 60. Et quid post confessionem agendum, p. 539 et seqq.

Tunc assumit alios septem spiritus nequiores se. Hic locus, p. 668 et seqq., inducitur ad probandum non unum tantum dæmonem, sed plures etiam interdum hominem tentare; patet autem ex hoc loco dæmonem acrius eos tentare qui ab eo defecerunt, ut probatur fusius p. 659 et seqq.

Beatus venter qui te portavit. Glorificatione B. Mariæ Virginis hoc Evangelium concluditur; de qua habes p. 54, 45, 594.

DOMINICA IV.

Unde ememus panes, ut manducent hi? etc. *Joan. 6.*

Hic apte explicari poterit illa petitio Dominicæ orationis *Panem nostrum quotidianum da nobis*, p. 426 et seq.

Notandum præterea quod panis iste vim etiam habebat sedandi sitim, ut tenent doctores: ita et panis Eucharistiæ laicis pro calice est. Lege, de communione sub una specie, p. 294.

Hoc autem dicebat tentans eum. Quomodo Deus hominem tentet, vide p. 691, 692.

Distribuit discumbentibus. Christus non distribuit, sed dedit Apostolis, et illi distribuerunt turbæ, *Matth.* 14, 19; sic a mundi initio per patriarchas et prophetas, et postea per Apostolos eorumque successores Deus verbum Dei et sacramenta subministrat, ut habetur p. 1, 2 et 170, 171. Christus tamen est qui hæc omnia præcipue efficit, p. 171, 172, 173.

Hic est vere Propheta. De gratiarum actione p. 585.

DOMINICA IN PASSIONE.

Quis ex vobis arguet me de peccato? *Joan.* 8. Innocentia Christi in hodierno Evangelio convenienter profertur in medium, ut in promptu sit nobis causa dominicæ passionis quam hodie repræsentare incipit Ecclesia, nimirum non propria illius delicta, sed nostra. De causis passionis Christi habes p. 58 et seqq.

Sic veritatem dico vobis. A mendacio cavere docemur, de quo multa, p. 547 et seqq.

Qui ex Deo est, verba Dei audit, etc. De verbo Dei audiendo, p. 2, 5, 665.

Nonne bene dicimus nos quia Samaritanus es, etc.

Ex hoc loco parochus ansam poterit arripere ad excitandos suos fideles ad injurias condonandas; qua de re multa habentur, p. 690 et seqq.

Sed honorifice Patrem, et vos inhonorastis me. Christus sæpe, et a multis graviter inhonoratur: sed ab iis maxime qui ejus verbum vel male interpretando, vel ad vana convertendo polluunt, de quo p. 471 et seqq.

Tulerunt ergo lapides, ut jacerent in eum. Ex hoc loco perscipi potest, et tempus et genus mortis a Christo delectum fuisse, qua de re p. 52 et seqq.

DOMINICA IN RAMIS PALMARUM.

Evangelium ut in prima dominica Adventus, de quo ibid. Cæterum quoniam ad Eucharistiam percipiendam ex præcepto Ecclesiæ eo tempore omnes discretionem præditi obligantur, ideo ex his Evangelii verbis: *Ecce Rex tuus venit tibi mansuetus*, ad ejus sumptionem fideles hortari poterit parochus ex his quæ habentur p. 246, 247, 248, 254, 255, 256, 297, 298 et deinceps: et quoniam parentes, ut plurimum, negligentissimi sunt ad liberos suos ad Eucharistiæ perceptionem præsentandos: ideo eis maxime parochus inculcauit, quæ de ætate ad quam pueri ad eam percipiendum tenentur, et habentur, p. 295.

In die sancto Parasceves. Hoc die quoniam solemnitas de mysterio passionis Domini nostri Jesu Christi concio haberi solet: ideo, præterea quæ in expositione articuli quarti Symboli habentur, p. 52 et seqq., hæc insuper hoc die tractari

posse videntur. De singulari amore, Deus genus humanum persecuturus est, cum illud morte unigeniti Filii sui redimere voluerit, de quo p. 613, 614. De primi parentis lapsu et miseris, quæ illum consecuta sunt, de quibus p. 31, 32 et 636 et seq.; quomodo ex passione Christi omnis remissio peccatorum emanarit, de quo p. 127 et 626, et proinde omnia sacramenta ex hac Christi passione virtutem acceperunt, ut est p. 174. De sacrificio Christi tam cruento, quam incruento, ex p. 256, 501. De satisfactione et merito Christi, de quo p. 536. Denique quomodo nulli unquam patuit, sed nec patere quidem potest aditus ad regnum cælorum sine hac de redemptionis humanæ per Christum fide, ut est p. 31, idque esse summam et cardinalem totius christianæ religionis, scire Jesum Christum, et hunc crucifixum, ut habetur, p. 5.

DOMINICA PASCHÆ.

Surrexit, non est hic, etc. Marc. ultimo. De resurrectione Domini exponetur artic. Symboli apostolici: *Tertia die resurrexit a mortuis.* p. 66 et seqq.

FERIA II POST PASCHA.

Duo ex discipulis Jesu ibant ipsa die in castellum, etc. Luc. 24. Quoniam fieri vix potuit ut parochus omnia quæ ad resurrectionem Christi pertinent pridie explicuerit, ideo hoc die poterit ea quæ prætermisit, ex eo loco repetere. *Oportuit pati Christum, et ita intrare in gloriam*

suam. Hic locus est proprius causas exponendi, ob quas necesse fuit Christum resurgere, quæ habentur p. 73, 76, et exemplo Christi fideles hortandi ut omni studio incumbant ut cælesti regno potiuntur, quod habetur p. 627, 628, et de commodis tribulationis, p. 614, 615.

Et factum est dum recumberet cum eis, accepit panem. Hic locus proprius est ad probandum utramque Eucharistiæ speciem laicis necessario non exhibendam, de quo multa, p. 294 et seq.

FERIA III POST PASCHA.

Stetit Jesus in medio discipulorum suorum. Luc. 24. Hic de quatuor dotibus corporis gloriosi agi potest, ut habetur p. 160 et seq.

Pax vobis. Quoniam regnum Dei, teste Apostolo, pax est et gaudium in Spiritu sancto: hic quale sit regnum Christi in pios tractari potest, ut habetur p. 632.

Prædicari in nomine ejus penitentiam et remissionem peccatorum. Quomodo penitentia prædicatio a Christo Apostolis injuncta sit ex hoc loco probatur p. 123 et seq. Unde potest tam expositione articuli de remissione peccatorum, quam ex his quæ de sacramento penitentia hic habentur, longissimam habere conclusionem.

DOMINICA PRIMA POST PASCHA.

Cum sero esset die illa una sabbatorum. Joan. 20. Christi resurrectio nostræ est resurrectionis exemplar; quam maxime stabilire necesse fuit,

ut pariter nostra stabiliretur: quibus autem tum Scripturis, tum rationibus nostra stabiliantur resurrectione, vide p. 73 et seq. Una autem sabbatorum quod sit, vide p. 480, 481.

Quorum remisistis peccata, etc. Joan. 20. De potestate clavium sacerdotibus concessa, p. 125 et seq., et 382 et seq.

Mitte digitum tuum in loca clavorum, etc. Qualia futura sunt corpora post resurrectionem, et cur Christus et martyres cicatrices retinebunt, habes p. 158 et seq.

DOMINICA II.

Ego sum Pastor bonus, etc. Joan. 10. Pastorum nomine comprehenduntur non tantum episcopi et animarum rectores, sed etiam reges, magistratus, parentes et magistri. Quid vero pastores ejusmodi ovibus debeant, et quid vicissim oves pastoribus, habes p. 302 et seq.

Mercenarius autem, et qui non est pastor. Quid sit iste mercenarius et non pastor, vide p. 378.

Et fiet unum ovile et unus pastor. Hic de unitate Ecclesie, de qua p. 110 et seq.; unoque universalis Ecclesie pastore D. Petro, et D. Petri successore Rom. Pontifice, de quo v. 111 et seq. et 596.

DOMINICA ...

Modicum, et non videbitis me, etc. Joan. 16. Efficax consolationis genus, dum temporarius mœror pro Christo susceptus æternis gaudiis compensatur. Vide quæ de vita æterna habentur, p. 145, 145 et seq.

Vos vero contristabimini, mundus autem gaudebit. Quare perversi minus, pii vero acrius a demonibus infestentur, et proinde illi gaudeant, isti vero tristrentur, vide p. 689, 695.

Tristitia vestra vertetur in gaudium, etc. Spe futurorum honorum quomodo alacri et constanti animo adversa omnia tolerare debeamus, vide p. 142, et cur Deus sinat affligi bonos, p. 695, 696.

DOMINICA IV.

Si non abiero, Paracletus non veniet, etc. Joan. 16. De Spiritu sancto, deque admirandis ejus effectibus et donis habes p. 95 et seq.

Arguet mundum de peccato, etc. Spiritus sancti proprium munus est corda et compunctionem movere, et peccantem intrinsecus arguere. Quæ autem contritio vera sit, quasque res ea habere debeat, p. 320 et seq. Huc etiam referri possunt ea quæ de peccatis quæ remitti non possunt, habentur, p. 316, 317.

DOMINICA V.

Si quid petieritis Patrem in nomine meo, etc. Joan. 16. De oratione, et ejus adjunctis hic proprius est dicendi locus, de qua 577 et seq.

Usque modo non petistis quicquam, etc. Illic proprie de modo quædam per Christum orare debemus, de quo p. 605. Hic etiam locus, p. 581, adducitur ad probandum in nomine Christi orandum esse.

IN FESTO ASCENSIONIS DOMINI.

Assumptus est in cælum, et sedet a dextris Dei, etc.
Marc. 16. Hoc in loco articuli Symboli apostolici qui de Ascensione est, explicabitur, ut habetur p. 79 et seq.

DOMINICA POST ASCENSIONEM.

Cum venerit Paracletus, qui a Patre procedit.
Joan. 15. Illic de processione Spiritus sancti a Patre et Filio, ex p. 100.

Ut omnis qui vos interficit, etc. *Joan. 16.* Hic præceptum Decalogi, *Non occides*, exponi poterit, de quo 504 et seq.

Arbitretur se obsequium, etc. De omnibus adversis et calamitatibus hujus vitæ idem judicandum est quod de his, quæ Christi causa patimur, nempe eas esse magnum Dei in nos benevolentie signum, ut habetur p. 707.

IN FESTO PENTECOSTES.

Si quis diligit me, sermonem meum servabit, etc.
Joan. 24. Spiritus sanctus ideo credentibus datur, ut sermonem Dei qui Decalogo comprehenditur, servare possint, ad quam rem, ut promptiores sint, afferat parochus quæ habentur initio explicationis Decalogi, p. 425 et seq. Vel quoniam, p. 428, hic locus adducitur ad probandum Dei mandata non esse impossibilia, ideo de hac re ager ex p. 425 et seq. Vel hodie exponet quæ traduntur de confirmationis Sacra-

mento, p. 227 et seq. Quandoquidem tali die Apostolos a Spiritu sancto confirmatos fuisse docent Patres.

FERIA II POST PENTECOSTEN.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. *Joan. 5.* Hic locus proprius est ad ea populo exponenda, quæ de eximia charitate cælestis Patris in genus humanum, in creatione et gubernatione demonstrata, sed multo magis in redemptione, habentur p. 585 et seq., 615 et seq.

Ut omnis qui credit in eum non pereat. Hic quomodo fides in Christum omnibus hominibus ab omni ævo necessaria fuerit, docendum est ex p. 51 et seq.

Qui credit in eum non judicatur. De verbo *credite* habes p. 14, quæ hic accommodare poteris; et qua etiam dicendi forma Filium Dei vere Deum esse demonstrabis, ex p. 54, 58 et seq.

Quia non credit in nomine unigeniti Filii. Quomodo Dei Filius sit unigenitus poteris declarare ex his quæ habentur p. 51 et seq.; et contra, qua ratione hic unigenitus fratres habeat, vide p. 615.

FERIA III POST PENTECOSTEN.

Qui non intrat per ostium in ovile ovium, etc.
Joan. 10. Hic locus proprius est ad ea explicanda quæ de legitima ordinatione ministrorum Ecclesiæ habentur p. 575 et seq.; de legitimo ministro sacramenti ordinis, p. 597.

Et oves vocem ejus audiunt. De obedientia et honore qui debetur episcopis et sacerdotibus agitur p. 497 et seq.

Alienum autem non sequuntur. Hæreticorum ministros non esse sequendos, vide p. 3; qui autem eos sequuntur, non oves, sed hædi sunt, p. 109.

IN FESTO SANCTISSIMÆ TRINITATIS.

Data est mihi potestas in cælo et in terra. Matth. 28. Hic explicanda sunt quæ de regno Christi in pios, et ratione qua regnat in suis fidelibus, habentur p. 652 et seq.; de regno etiam gloriæ ejusdem, p. 653, 654; item de potestate ipsius in sacramentis tam instituendis quam conferendis, p. 170, et de potestate item clavium ejusdem, qua remittuntur peccata, p. 124 et seq.

Baptizantes eos. Hic locus adducitur ad probandum, quo tempore baptismus obligare cæperit, p. 192, et ideo necessitatem ejusdem, et præsertim in infantibus, et proferri possunt quæ habentur p. 200 et deinceps.

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Hic de materia et forma baptismi, quæ sunt, p. 183 et seq.; accurate agendum est. Hic etiam de sanctissimæ et gloriosissimæ Trinitatis mysterio poterunt agere parochi, de quo p. 20 et seq. Docebunt autem præsertim vulgus imperitum sanctissimam Trinitatem pingi et formari non posse, atque adeo si quando pingatur, illam picturam proprietates quasdam illius exprimere, habetur p. 445 et seq.

Docentes eos servare quæcumque mandavi. Hic de necessitate, et possibilitate servandæ legis divinæ proferentur, quæ habentur p. 427 et seq.

IN EADEM DOMINICA.

Estote misericordes sicut et Pater vester cælestis, etc. Luc. 6. De hoc Evangelio in Dominica quarta, juxta aliarum Ecclesiarum morem.

Date et dabitur vobis. Hic de communicandis cum proximis hujus vitæ subsidiis produci possunt quæ habentur p. 661 et seqq., vel de eleemosynis, p. 598 et 605.

Hypocrita! ejice primum trabem. De hypoeritis quorum orationes Dominus rejicit, habes p. 604: item secundum aliquos.

Nisi quis renatus fuerit, etc. Joan. 3. Hic de necessitate baptismi, qui in nomine sanctissimæ Trinitatis confertur, de ejus effectibus, et in universum quidquid de eo habetur p. 179 et seq. explicabit.

IN FESTO CORPORIS CHRISTI.

Caro mea vere est cibus, etc. Joan. 6. De Eucharistiæ sacramento, p. 245 et seq.

DOMINICA II POST PENTECOSTEN.

Homo quidam fecit cœnam magnam, etc. Luc. 14. Cœnæ nomine, quæ sub finem diei sumitur, cælestis gloria nobis significatur, quam hic paterfamilias in ipsa vitæ clausula beatis do-

nabit: in hoc argumentum, vide quæ ponuntur, p. 142 et 654. Vel cœnæ nomine cum Paulo, 1 *Cor.* 11, intelligitur sacrosanctum Christi corpus in sacramento altaris: de quo vide ut supra p. 243.

Et cœperunt simul omnes excusare. Quoniam omnes hæc excusationes ex mala concupiscentia proveniunt, ideo hic adversus concupiscentias pravæ agendum erit ex p. 561 et seq. Simulque miseria nostra ob oculos ponenda, qui ea respicimus, quæ salutaria nobis sunt, rebus autem perniciosioribus nos addicimus, ut hi fecerunt, vide p. 406 et seqq.

Villam emi. Vide in superbos et ambitiosos, qui per hunc designantur, quæ habentur p. 596 et 597.

Juga boum emi quinque. Vide in avaros, p. 528 et seq.

Uxorem duxi. Hic detestanda libido, et commendandæ continentia et castitas, quæ aditum nobis ad cœlorum regnum facilem præbent, vide 522 et seq. vel secundum alios.

Homo quidam erat dives qui induebatur, etc. Luc. 16. De vanitate in vestibus fugienda, vide quæ habentur p. 527; et quomodo necessariis tantum rebus ad victum et vestitum pertinentibus contenti esse debeamus, p. 659, 660.

Sepultus est in inferno. Ecce quæ pœna maneat improbos, qui morte præoccupati sceleribus pleni decedunt, de qua vide p. 92, 93, 94.

Ut portaretur ab Angelis. Inter Angelorum officia hoc non postremum est, vide p. 508 et seq.

In sinum Abraham. De receptaculis animarum post mortem habes p. 69 et seq.

DOMINICA III.

Gaudium erit in celo super uno peccatore penitentiam agente, etc. Luc. 15. Inter cœtera, quæ ad penitentiam agendam peccatorem exstimulare debent, est ista cœlitum lætitia, quæ perfertur ob peccatoris conversionem. Plura habes in hanc sententiam, p. 423 et seq., 503 et seq. 668 et seq. *Vel Homo quidam fecit, ut in Dominica præcedenti.*

DOMINICA IV.

Cum turbæ irruerent in Jesum ut audirent verbum, etc. Luc. 5. Vide exhortationem ad audiendum diligenter verbum Dei, p. 2, et in præfata. Et quomodo pro captu cujusque tradenda sit doctrina Evangelii, ibidem infra: idque præsertim diebus festis audiendum, p. 472 et seq.

Ascendens in unam navem, quæ erat Simonis, etc. Petri navem non alterius ex Apostolis ingressus est Christus, ut hoc suo facto insinuaret Petrum cum successoribus caput esse et principem pastorum Ecclesiæ: de hac re vide p. 111 et seq. et 396.

Eci a me, Domine. Qui ad sacram synaxim accedunt, in Petri exemplo et centurionis, *Matth.* 8, agnoscat esse se tanti hospitii præsentia indignissimos: vide quæ de præparatione Eucharistiæ traduntur p. 285 et seqq., vel secundum aliarum Ecclesiarum ritum.

Estote misericordes sicut et Pater, etc. Luc. 6.

Ut Christus nobis condonet, prius condonare ipsi debemus iis a quibus læsi fuimus. Vide explicationem illius petitionis, *Dimitte nobis debita nostra*, etc., p. 668 et seq. Vide item de hoc evang. in festo Sanctissimæ Trinitatis.

DOMINICA V.

Audistis quia dictum est antiquis: Non occides, etc.

Matth. 3. Hujus loci erit hoc Decalogi præceptum exponere, prout habetur p. 504 et seq.

Ego autem dico vobis, omnis qui irascitur. Hæc verba exponuntur, p. 510.

Audistis quia dictum est antiquis: Non mæchaberis, etc. Hic similiter exponatur hoc præceptum, de quo habetur, p. 519; vel: *Cum turbæ irruerent in Jesum*, ut supra.

DOMINICA VI.

Misereor super turbam, quia ecce jam triduo sustinent me. *Marc. 8.* Præterea quæ notata sunt in Dominica quarta Quadragesimæ, poterit parochus ea huc proferre quæ de paterna Dei de hominibus cura habentur p. 607.

Si dimisero eos jejunos, deficiet in via. Hic de imbecillitate hominum, qui nullum opus Deo gratum sine adjumento Dei possunt instituere, agendum est, ut habetur p. 641 et seq., vel *Audistis quia dictum est antiquis: Non occides*, ut supra.

DOMINICA VII.

Attendite a falsis prophetis, etc. *Matth. 7.* Hic cavendum præcipitur ab hæreticis.

Quis vero censendus sit hæreticus, habes p. 104 et 109. Quomodo autem hi cum in Ecclesia non sint, ab ea puniri possint, p. 104 et 109. Quibus autem artibus hi falsi prophetae utantur ad impia sua dogmata infundenda, habes p. 3.

In ignem mittetur, etc. De hoc igne infernali, p. 66.

Sed qui facit voluntatem Patris mei, etc. Hæc sententia est veluti methodus brevissima, docens qua ratione ad regnum cælorum pervenire possimus; quare quicumque cupimus illud adipisci, hanc sententiam præ oculis habere debemus, vide p. 640 et seqq. Et deinceps, ubi hæc tertia petitio, *Fiat voluntas tua, sicut in cælo et in terra*, explicatur; vel *Misereor super turbam*, ut in præcedenti Dominica.

DOMINICA VIII.

Redde rationem villicationis tuæ. *Luc. 16.* De ratione reddenda, cum unusquisque migrat e vita, vide p. 87.

Facile vobis amicos de mammona iniquitatis. Ideo divites a Deo bonis cumulantur, ut pauperibus ea erogent, p. 667. Hic ad eleemosynas suos poterit exhortari parochus, prout est, p. 540 et seqq. et 598. Hic etiam locus pro intercessione sanctorum facit, de qua p. 459 et seq. et 595, vel *Attendite a falsis prophetis*, ut in præcedenti Dominica, sicque deinceps omnia Evan-

gelia quæ consequenter in reliquis Dominicis proponuntur, in quibusdam Ecclesiis in præcedenti Dominica legi consueverunt, quod notare supersedimus.

DOMINICA IX.

Flevit super illam. Luc. 29. Flet Christus, ut nos flere doceat. Quomodo vero in penituntine errorum sint adhibendæ lacrymæ, et quam diligenter procurandæ, habes p. 324, ubi de contritione agitur.

Quasi cognovisses et tu. Summa est status nostri miseria nostram miseriam non agnoscere, vide p. 641.

Quia venient dies in te, et circumdabunt te, etc. Jerusalem in exemplum ponitur hujus hominis, qui multis a Deo beneficiis ornatus, male eis in sui perniciem abutitur, vide p. 693.

DOMINICA X.

Hæc apud se orabat. Luc. 18. Quibus virtutibus oratio debeat esse comitata, ut Deo placeat, et ab eo exaudiatur, vide p. 596 et seq.

Deus propitius esto mihi peccatori. Hoc veri penitentis exemplum inter alia proponitur, p. 587. Quare cum istius tum aliorum exemplo, qui habentur ibidem et p. 524, ad veram penitentiam parochi fideles excitabunt. Est præterea exemplum eorum qui, cum peccatores sint, Deum orant et exaudiuntur, p. 587. Denique quanta humilitate ad Deum precaturi accedere debeamus hic demonstrat, p. 454, 596.

Qui se exaltat humiliabitur. Christi humilitatis exemplum maximum pondus habet ad nostram superbiam deprimendam, p. 50.

DOMINICA XI.

Et deprecabantur eum, ut illi imponat manum. Marc. 7. Istorum exemplo, qui Christum pro muto et surdo ad eum adducto, ut sanaretur, interpellant; monemur pro aliis orare. Quomodo vero id faciendum et pro quibus orandum habes p. 591.

Misit digitos in auriculas ejus. Christi exemplo pueris in baptismo, aures, oculi, pectus, humeri signo crucis recte insigniuntur. Vide de his et aliis baptismi caeremoniis, et earum significatione, p. 219 et seqq.

Suspiciens in cælum ingemuit, etc. Cum Deus sit ubique, cur potius in cælum quam alio oculo convertamus, et cur in cælis esse dicatur, p. 520, 521. Præterea quoniam sacræ Litteræ nos surdos et cæcos, et omnibus membris captos sæpe appellant, ut habetur p. 673, hic de malis quæ peccatum invehit, ut ibidem habetur, disserere parochus commode poterit.

DOMINICA XII.

Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, etc. Luc. 10. In hanc sententiam populo proponantur, quæ habentur initio explicationis Decalogi, p. 425. Usque ad secundum præceptum, vel quia hoc Evangelium concurrens cum Domi-

nica decima septima, posteriorem hujus Evangelii partem priori prætermissa exponet.

Homo quidem descendebat ab Jerusalem in Jericho, etc. Hominis hujus ita miserabiliter a latronibus vulnerati nomine doctores intelligunt humanam naturam post Adæ lapsum, quæ, quot, qualia, et quanta vulnera acceperit, habes p. 32, 33, 34, et p. 63 et seq., 636 et seq., 793 et seq., sæpeque alibi.

Samaritanus autem infundens oleum, etc. Hic de sacramentis agit parochus, quæ a nostro Samaritano, id est a Christo, instituta sunt, tanquam remedia contra vulnera humanæ naturæ per Adæ lapsum inflictæ, ut habetur, p. 171.

Curam illius habe. Nota genus humanum et Ecclesiam uni homini a Christo commissam, qua de re vide p. 110 et seq.

Quis horum videtur fuisse proximus? Ex hoc loco quis sit proximus explicatur, p. 549.

DOMINICA XIII.

Jesu præceptor, miserere nostri. Luc. 17. De nomine Jesu vide p. 54, 53.

He, ostendite vos sacerdotibus, etc. Vide quæ in hanc sententiam dicta sunt dominica secunda post Epiphaniam, vide præterea p. 553, ubi non nominatim hic locus adducitur. Quomodo item beneficio contritionis peccata remittantur, ex hoc loco probatur, p. 527. Quæ tamen confessionem requirit ut habetur, p. 519, 520, 521.

DOMINICA XIV.

Ne solliciti sitis animæ vestræ, etc. Matth. 6. Quantum immoderata sollicitudo congerendarum opum, cæteraque cupiditates animæ salutari obstant, vide p. 567 et seq. Et hujus morbi remedium habes p. 573 et seq.

Scilicet Pater vester quod omnibus his indigetis, etc. Etiam si Deus sciat desideria nostra et indigentiam, cur ei preces porrigamus, p. 581.

Primum quærite regnum Dei, etc. De iis quæ petenda sunt et quo ordine habentur, p. 589 et seq., 619, 620, 622. Porro hic commode secunda petitio dominicæ orationis tota explicabitur, ut habetur p. 627 et seqq.

Et hæc omnia adjicientur vobis, etc., quatenus temporalia petenda, p. 638.

DOMINICA XV.

Et resedit qui erat mortuus. Luc. 7. Si hic mortuus, et quidam alii sint revocati ad vitam, quomodo intelligendum, quod Christus primus omnium resurrexit, vide p. 172. Hic tractari poterit articulus Symboli apostolici penult. *De carnis resurrectione, p. 150 et seq.*

DOMINICA XVI.

Si licet sabbato curare, etc. Luc. 14. De sanctificatione dierum festorum, et a quibus tunc abstinentum, quidve agendum sit, habes 473, et maxime p. 480 et seqq.

LVI CATECHISMUS CONCILII TRIDENTINI.

Cum invitatus fueris ad nuptias, etc. Hic locus est cohortandi Christianos omnes, ne alii aliis se præferant, ut est p. 618. Neve ambitiosi sint honorumque cupidores, ut est p. 60, 62.

DOMINICA XVII.

Diliges Dominum Deum tuum, etc. *Matth. 22.* Vide Evangelium Dominicæ duodecimæ, ut supra.

Quid vobis videtur de Chris'o, etc. Christus quomodo sit Davidis filius, vide p. 48. Quomodo item non sit filius David ratione divinitatis, habes p. 58.

DOMINICA XVIII.

Videns autem Jesus fidem eorum, etc. *Matth. 9.* Ecce quantum fide aliena moveatur Deus ad aliquod donum alteri non modo non petenti, sed ne cogitanti quidem impertendum. Hinc fit ut in baptismo infantes regenerationis fiant participes. non quia mentis suæ assensionis credant, sed quia susceptorum, vel parentum (si fideles fuerint), sin minus Ecclesiæ catholice (ut ait Augustinus) fide muniantur, p. 201, ut de Patrinis, 195 et seq.

Remittuntur tibi peccata tua, etc. Christum ut hominem primum omnium potestatem remittendorum peccatorum habuisse ex hoc loco probatur, p. 125, 126. Porro dum sacerdos, jurisdictionem habens, vel ordinariam, vel delegatam, rite pœnitenti peccata remittit, non minus absolvitur, quam paralyticus, quantum est

INDEX.

LVII

ex parte sacram. De forma absolutionis habes p. 513.

Hic blasphematur, etc. De blasphemia habetur, p. 471. Et de juramento, p. 459 et seq.

DOMINICA XIX.

Qui nuptias fecit filio suo, etc. *Matth. 22.* Quibus de causis vir et mulier conjungi debeant, vide p. 407. Et quæ sponsæ magis sint quarendæ, p. 409. Et de mutuis viri et mulieris officiis, p. 459 et seq. Et quod Deum orandi causa certis temporibus a matrimonii officio abstinere debent, p. 423, 424. Item de tribus matrimonii bonis, p. 418, 419.

Contumeliis affectos occiderunt, etc. De contumelia, detractatione, murmuratione, cæterisque vitiiis quibus proximus læditur, vide p. 561 et seqq.

Non habens vestem nuptialem. Vestem hanc nuptialem vestis candida, vel sudariolum quod baptizatis datur, designat, de quo p. 225.

Mittite in tenebras exteriores, etc. De sententia et pœna damnatorum, p. 92 et seq.

DOMINICA XX.

Erant quidam reguli, cujus filius infirmabatur. *Joan. 4.* Unde tot miserie et adversitates, et quæ, quotque illæ sint, p. 672. Quo in malis et rebus adversis confugiendum, p. 693, 696. Hic exponi poterit ultima petitio dominicæ orationis: *Sed libera nos a malo*, p. 639 et seq.

DOMINICA XXI.

Redde quod debes, etc. *Matth.* 18. Restitutio pœnitenti est necessaria, antequam absolvatur, quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum, ut inquit Augustinus. Vide de restitutione pag. 535, 538. Item de furto, rapina, usuris, et aliis illicitis rerum usurpationibus, p. 550 et seqq.

Si non remisistis, etc. Hic exponatur petitio illa orationis dominicæ: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus*, etc., p. 668 et seqq.

DOMINICA XXII.

Magister! scimus quia verax es, etc. Genus assentationis pessimum, quæ ad proximi calamitatem et perniciem adhibetur. De adulatione habes p. 554. *Qua verax es*, etc. De mendacio, vide p. 547 et seq. Ubi notatur hoc ipsum testimonium, ex hoc Evangelio decerptum.

Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari, etc. Vide quæ debentur principibus et superioribus in potestate constitutis, p. 497, 498, 499.

DOMINICA XXIII.

Ecce princeps unus accessit et adorabat eum dicens, etc. *Matth.* 9. Hic differentia, qua infideles et Christiani a morbis liberari cupiunt, de qua p. 702. Quomodo in morbis ad Deum, non ad præstigiatorum incantationes sit recurrendum, p. 703.

filia mea modo defuncta est. Hic de morte ex novissimis finibus, de quibus sæpe ad populum agendum esse præcipitur, p. 95 et 362 et seqq.

Si tetigero tantum fimbriam vestimenti. Hic de reliquiis sanctorum, et cultu, et veneratione earum ager parochus ex p. 459 et seq.

Et cum venisset Jesus in domum principis, etc. Hic de ratione juvandi mortuos per sacrificium Missæ et orationes, de qua p. 502 et 595; vel in quibusdam Ecclesiis legitur Evangelium Dominicæ quartæ Quadragesimæ, de quo ibidem. Si plures sint Dominicæ inter Pentecosten et Adventum, servetur quod de his in Breviarii rubricis habetur.

DOMINICA XXIV.

Cum videritis abominationem desolationis stantem in loco sacro, etc. *Matth.* 14. Hic de signis præcedentibus diem judicii agendum est, de quibus p. 92.

Orate autem ne fiat fuga vestra, etc. Hic locus a probandum temporalia a Deo peti posse inducitur, p. 658, unde de hoc argumento parochi etiam agere poterunt, de quo tum ibidem, tum p. 588 agitur.

Sed propter electos breviabuntur dies illi. Hic de dæmonum potestate poterit agi qui, quantum possunt, et quandiu volunt, homines tentare non possunt, ut habetur p. 692 et seq.

LAUS DEO.

PRÆFATIO

IN QUÀ INTENTIO CONCILII, NECESSITAS ET USUS TOTIUS
OPERIS APERIUNTUR.

Naturæ luminis infirmitas.

I. Ea est humanæ mentis et intelligentiæ ratio ut, cum alia multa, quæ ad divinarum rerum cognitionem pertinent, ipsa per se, magno adhibito labore et diligentia, investigaverit ac cognoverit, maximam tamen illorum partem, quibus æterna salus comparatur, cujus rei imprimis causa homo conditus, atque ad imaginem et similitudinem Dei creatus est, naturæ lumine illustrata agnoscere, aut cernere nunquam potuerit.

Supernaturalis revelationis necessitas.

II. Invisibilia quidem Dei, ut docet Apostolus (a), a creatura mundi, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, et divinitas: verum mysterium illud (b), quod absconditum est a sæculis et generationibus, ita humanam intelligentiam superat, ut, nisi manifestatum fuisset sanctis, quibus voluit Deus fidei munere notas facere divitiis gloriæ sacramenti hujus in gentibus, quod est Christus, nullo studio homini ad eam sapientiam aspirare licuisset.

Doctorum necessitas.

III. Cum autem fides ex auditu concipiatur, perspicuum est quam necessaria semper fuerit ad æternam salutem consequendam, doctoris legitimi fidelis opera ac ministerium: siquidem dictum

(a) Rom. 1, 20. — (b) Coloss. 1, 26.

est (a): Quomodo audient sine prædicante? quomodo vero prædicabunt, nisi mittantur?

Suis Deus nunquam deficit.

IV. Et quidem ab ipsius mundi origine, clementissimus ac benignissimus Deus suis nunquam deficit; sed (b) multifarie multisque modis locutus est patribus in prophetis, eisque pro temporum conditione, ad cœlestem beatitudinem certum ac directum iter monstravit. Sed quoniam prædixerat daturum se (c) doctorem justitiæ in lucem gentium, ut esset salus ejus usque ad extremum terræ (d), novissime locutus est nobis in Filio, quem etiam (e), voce ex cœlo delapsa a magnifica gloria, jussit ut omnes audirent, ejusque præceptis obtemperarent. Deinde vero Filius alios dedit (f) apostolos, alios prophetas, alios pastores et doctores, qui verbum vitæ annuntiarent ne circumferremur tanquam parvuli, fluctuantes omni vento doctrinæ, sed firmo fidei fundamento adherentes (g), coædificaremur in habitaculum Dei, in Spiritu sancto.

Pastores Ecclesie ut audiendi.

V. Ac ne quis verbum auditus Dei ab Ecclesiæ ministris, tanquam verbum hominum, sed sicut vere est verbum Christi acciperet, ille ipse Salvator noster tantam auctoritatem eorum magisterio tribuendam esse statuit, ut diceret (h): Qui vos audit me audit, et qui vos spernit me spernit: quod quidem non de iis tantum quibuscum sermo habebatur intelligi voluit: verum de omnibus etiam qui legitima successione do-

(a) Rom. 10, 14, 15. — (b) Hebr. 1, 1. — (c) Isai. 49, 3. — (d) Hebr. 1, 21. — (e) 2 Petr. 1, 17. — (f) Eph. 4, 11. — (g) Eph. 2, 22. — (h) Luc 10, 16, 1 Thess. 2, 15.

cendi munus obirent, quibus se (a) omnibus diebus usque ad consummationem sæculi affuturum esse pollicitus est.

Verbi Dei necessaria prædicatio.

VI. At vero, cum hæc divini Verbi prædicatio nunquam intermittere in Ecclesia debeat, tum certe hoc tempore, majori studio et pietate elaborandum est, ut sana et incorrupta doctrina, tanquam pabulo vitæ, fideles nutriantur, et confirmantur (b): exierunt enim pseudo-prophetae in mundum, de quibus dixit Dominus (c): Non mittebam prophetas, et ipsi currebant; non loquebar ad eos, et ipsi prophetabant (d), ut variis doctrinis et peregrinis christianorum animos depraverent. Quia in re illorum impietas omnibus Satanae artibus instructa, tam longe progressa est, ut nullus fere certis finibus contineri posse videatur, ac, nisi Salvatoris nostri præclara illa promissione niteremur, qui se adeo stabile Ecclesiæ suæ fundamentum posuisse affirmavit, ut (e) portæ inferi adversus eam prævalere nunquam possint; maxime verendum esset ne hoc tempore, tot undique hostibus obsessa, tot machinis tentata et oppugnata concideret.

Hæresis latius irrumpens.

VII. Nam, ut omnittamus nobilissimas provincias, quæ olim veram et catholicam religionem, quam a majoribus acceperant, pie et sancte retinebant; nunc autem derelinquentes viam rectam, erraverunt atque in eo se maxime pietatem colere palam profitentur, quod a patrum suorum doctrina quam longissime recesserunt, nulla tam remota regio, aut tam munitus locus, nullus

(a) Matth. 2, 8, 20. — (b) 1 Joan. 4, 1. — (c) Hier. 23, 21. — (d) Hebr. 13, 9. — (e) Matth. 16, 18.

christianæ reipublicæ angulus inveniri potest, quæ hæc pestis occulte irrepere non tentarit.

Errores qua arte disseminat.

VIII. Qui enim fidelium mentes corrumpere sibi proposuerunt, cum fieri nullo modo posse intellexerent, ut cum omnibus coram colloquerentur, et in eorum aures venenatas voces infunderent, idem alia ratione aggressi, multo facilius ac latius impietatis errores disseminarunt. Nam præter illa ingentia volumina, quibus catholicam fidem evertere conati sunt, a quibus tamen cavere, cum apertam hæresim continerent, non magni fortasse laboris ac diligentiae fuit, infinitos etiam libellos conscripserunt: qui cum pietatis speciem præ se ferrent, incredibile est quam facile incautos simplicium animos deceperint.

Cur edendum hunc Catechismum jusserit Trident. Syn. sess. 24, cap. 7, et sess. 25, in fine.

IX. Quamobrem Patres œcumenicæ Tridentinæ Synodi, cum tanto et tam pernicioso huic malo salutarem aliquam medicinam adhibere maxime cuperent, non satis esse putarunt, graviora catholicæ doctrinæ capita contra nostri temporis hæreses docernere, sed illud præterea sibi faciendum censuerunt, ut certam aliquam formulam et rationem christiani populi ab ipsis fidei rudimentis, instituendi, traderent, quam in omnibus Ecclesiis illi sequerentur, quibus legitimi pastoris et doctoris munus obeundum esset.

Hujus Catechismi auctoritas et scopus.

X. Multi quidem adhuc in hoc scriptiois genere cum magna pietatis et doctrinæ laude versati sunt, sed tamen Patribus visum est maxime referre, si liber sanctæ Synodi auctoritate ederetur, ex quo parochi, vel omnes alii quibus docendi

munus impositum est, certa præcepta petere, atque depromere ad fidelium ædificationem possint, ut quemadmodum (a) unus est Dominus, una fides, ita etiam una sit tradenda fidei, ad omniaque pietatis officia populum christianum erudiendi, communis regula atque præscriptio.

De quibus agitur in hoc Catechismo.

XI. Ergo cum multa sint quæ ad hanc rationem pertinere videantur, nemo existimet illud sanctæ Synodo propositum fuisse ut omnia christianæ fidei dogmata, uno libro comprehensa, subtiliter explicarentur; quod ab iis fieri solet qui se profitentur universæ religionis institutionem et doctrinam tradere: id enim et infiniti pæne operis fuisset, et instituto minus convenire perspicuum est: sed quoniam parochos sacerdotesque, animarum curatores, earum rerum cognitione instruendos suscepit quæ pastoralis muneris maxime propria sunt, et ad fidelium captum accommodatæ, ea tantum in medium afferri voluit quæ hac in re pium pastorum studium, si in difficilioribus divinarum rerum disputationibus non ita versati fuerint, adjuvare possint.

In erudiendis populis quæ attendenda.

XII. Quæ cum ita sint, antequam ad easigillatim tractanda accedamus quibus hujus doctrinæ summa continetur, institutæ rei ordo postulat, ut pauca quædam exponantur quæ pastores considerare, sibi que ante oculos proponere in primis debent: ut sciant quoniam, veluti ad finem omnia eorum consilia, labores, et studia referenda sint; quove pacto id quod volunt, facilius consequi et efficere possint.

Primum. — XIII. Illud igitur primum videtur

(a) Eph. 4, 5.

esse ut semper meminerint omnem christiani hominis scientiam hoc capite comprehendi, vel potius, quemadmodum Salvator noster ait (a): Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, et quem misisti, Jesum Christum. Quam obrem in eo præcipue Ecclesiastici doctoris opera versabitur, ut fideles (b) scire ex animo cupiant Jesum Christum, et hunc crucifixum, sibi que certo persuadeant, atque intima cordis pietate et religione credant (c), aliud nomen non esse datum hominibus sub cælo, in quo oporteat nos salvos fieri; siquidem ipse propitiatus est pro peccatis nostris.

Secundum. — XIV. At vero quia (d) in hoc scimus quoniam cognovimus eum, si mandata ejus obversemus, proximum est, et cum eo quod diximus maxime junctum, ut simul etiam ostendat vitam a fidelibus non in otio et desidia degendam esse, verum oportere ut (e), quemadmodum ipse ambulavit, ita et nos ambulemus (f), sectemurque omni studio justitiam, pietatem, fidem, charitatem, mansuetudinem (g); dedit enim semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, et mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem honorum operum, quæ Apostolus pastoribus præcipit, ut loquantur et exhortentur.

Tertium. — XV. Cum autem Dominus ac Salvator noster non solum dixerit, sed etiam exemplo suo demonstrarit (h), legem et prophetas ex dilectione pendere, Apostolus deinde confirmarit (i) charitatem esse finem præcepti, ac legis plenitudinem, dubitare nemo potest hoc, tanquam præ-

(a) Joann. 17, 5. — (b) 1 Cor. 2, 2. — (c) Act. 4, 12. — (d) 1 Joan. 2, 5. — (e) Joan. 1, 2, 6. — (f) 1 Tim. 6, 11. — (g) Tit. 2, 14, 15. — (h) Matth. 22, 40. — (i) 1 Tim. 2, 5. Rom. 15, 8.

cipuum munus, omni diligentia curandum esse ut populus fidelis ad immensam Dei erga nos bonitatem amandam excitetur, ac divino quodam ardore incensus, ad summum illud et perfectissimum bonum rapiatur: cui adherere, solidam et veram felicitatem esse is plane sentit, qui illud prophetæ dicere poterit (a): Quid enim mihi est in cælo, et a te quid volui super terram? Hæc nimirum est (b) via illa excellentior, quam idem Apostolus demonstravit, cum omnem doctrinam et institutionis suæ rationem ad charitatem (c) quæ numquam excidit, dirigeret: sive enim credendum, sive sperandum, sive agendum aliquid proponatur, ita in eo semper charitas Domini nostri commendari debet, ut quivis perscipiat omnia perfectæ christianæ virtutis opera non aliunde (d) quam a dilectione ortum habere, neque ad alium finem quam ad dilectionem referenda esse.

Quartum. — XVI. Cum autem in omni re tradenda plurimum intersit utrum hoc, an illo modo aliquid doceas; tum vero hoc in christiani populi institutione maximi momenti existimandum est. Observanda est enim audientium ætas, ingenium, mores, conditio; ut qui docendi munus exercet (e) omnia omnibus efficiatur, ut et omnes Christo lucrificat, et (f) seipsam fidelem ministrum et dispensatorem probare possit, ac veluti (g) servus bonus et fidelis, dignus sit qui super multa constituatur a Domino.

Quintum. — XVII. Neque vero unius tantum generis homines fidei suæ commissos esse arbitretur, ut præscripta quadam et certa docendi for-

(a) Psal. 72, 25. — (b) 1 Cor. 12, 51. — (c) 1 Cor. 13, 8. — (d) 1 Cor. 16, 14. — (e) 1 Cor. 9, 19. — (f) 1 Cor. 4, 1, 2. — (g) Matth. 25, 25.

mula erudire, atque ad veram pietatem instituire æque omnes fideles possit: sed cum alii (a) veluti modo geniti infantes sint, alii in Christo adulescere incipient, nonnulli vero quodammodo confirmata sint ætate, necesse est diligenter considerare quibus (b) lacte, quibus solidiore cibo opus sit, ac singulis ea doctrinæ alimenta præbere, quæ spiritum augeant (c), donec occurramus omnes in unitatem fidei et agnitionis Filii Dei in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi. Id vero Apostolus in seipso omnibus observandum indicavit, cum dixit se (d) Græcis et Barbaris, sapientibus et insipientibus debitorem esse, ut videlicet intelligerent, qui ad hoc ministerium vocati sunt, ita in tradendis fidei mysteriis ac vitæ præceptis, doctrinam ad audientium sensum atque intelligentiam accommodari oportere, ut cum eorum animos, qui exercitatos sensus habent, spirituali cibo expleverint, ne interim parvulus fame perire patiantur, ut (e) qui panem petant, et non sit qui frangat eis.

Septim. — XVIII. Neque vero cuiusquam studium in docendo retardari debet, propterea quod interdum necesse sit auditorem earum rerum præceptis instrui, quæ leviores et humiliores videntur, nec sine molestia ab iis potissimum tractari solent, quorum animus in sublimium rerum contemplatione versatur ac conquiescit. Nam si ipsa æterni Patris Sapia in terris descendit, ut in carnis nostræ humilitate cœlestis vitæ præcepta nobis traderet, quem (f) non compellat charitas Christi, ut (g) parvulus fiat in medio fratrum suorum, et tanquam nutrix fovens filios

(a) 1 Petr. 2, 2. — (b) 1 Cor. 5, 2. Hebr. 5, 12. — (c) Ephes. 3, 15. — (d) Rom. 1, 14. — (e) Thren. 4, 4. — (f) 2 Cor. 5, 14. — (g) 1 Thess. 2, 7.

suos ita cupide proximorum salutem desideret, ut quod de se ipso Apostolus testatur, eis velit (a) non solum Evangelium Dei, sed etiam animam tradere?

Tradenda fidelibus doctrina ubi.

XIX. Omnis autem doctrinæ ratio, quæ fidelibus tradenda sit, verbo Dei continetur, quod in Scripturam traditionisque distributum est. Itaque in harum rerum meditatione pastores dies noctesque versabuntur, memores illius divi Pauli admonitionis, quam ad Timotheum scriptam, omnes quicumque animarum curæ prepositi sunt, ad se pertinere existimabant; est autem hæc admonitio in hunc modum (b): Attende lectioni, exhortationi et doctrinæ; est enim (c) omnis Scriptura divinitus inspirata utilis ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.

Partitio hujus Catechismi unde.

XX. Sed quoniam, quæ divinitus tradita fuerunt, multa sunt, et varia, ut nec ita facile aut animo comprehendi, aut etiam, mente comprehensa, memoria teneri possint, ut, cum se obtulerit docendi occasio, eorum parata sit et prompta explicatio, sapientissime majores nostri totam hanc viam et rationem salutaris doctrinæ, in quatuor hæc capita redactam distribuerunt, Apostolorum Symbolum, Sacramenta, Decalogum, Dominicam Orationem.

Prima pars. — XXI. Nam omnia, quæ christianæ fidei disciplina tenenda sunt, sive ad Dei cognitionem, sive ad mundi creationem et gubernatio-

(a) 1 Thess. 2, 8. — (b) 1 Tim. 4, 15. — (c) 2 Tim. 3, 16, 17.

nem, sive ad humani generis redemptionem spectent, sive ad bonorum præmia et malorum pœnas pertineant, Symboli doctrina continentur.

Secunda. — XXII. Quæ autem signa sunt, et tanquam instrumenta ad divinam gratiam consequendam, hæc septem sacramentorum doctrina complectitur.

Tertia. — XXIII. Jam vero quæ ad leges referuntur, quarum (a) finis est charitas, in Decalogo descripta sunt.

Quarta. — XXIV. Quidquid denique ab hominibus optari, sperari ac salutariter peti possit, id Dominica præcatione comprehenditur. Quare sequitur ut, explanatis quatuor his, quasi communibus sacræ Scripturæ locis, nihil fere ad eorum intelligentiam, quæ christiano homini discenda sunt, desiderari possit.

Modus distribuendi doctrinam Catechismi in singulas dominicas.

XXV. Itaque visum est monere parochos, ut quoties usu venerit ut aliquem interpretentur Evangelii, vel quemvis alium divinæ Scripturæ locum, intelligant, ejus loci, quicumque is fuerit, sententiam cadere sub unum aliquod quatuor illorum capitum, quæ diximus, quo tanquam ad ejus doctrinæ fontem, quod explicandum sit confugient; exempli causa, si explanandum sit illud Evangelium primæ dominicæ Adventus (b): Erunt signa in sole et luna, etc., quæ ad eam rationem pertinent, tradita sunt illo Symboli articulo: Venturus est judicare vivos et mortuos: quibus inde assumptis, pastor una eademque opera fidelem populum et Symbolum et Evangelium docebit. Quare in omni docendi et interpretandi munere,

(a) 1 Tim. 1, 5. — (b) Luc, 21, 25.

hanc consuetudinem tenebit dirigendi omnia ad prima illa quatuor genera, ad quæ referri universam divinæ Scripturæ vim atque doctrinam diximus. Docendi autem ordinem cum adhibebit, qui et personis et tempori accommodatus videbitur.

Cur a Symboli explicatione incipiatur.

XXVI. Nos Patrum auctoritatem secuti qui initiandis Christo Domino, et in ejus disciplina instituendis hominibus, a fidei doctrina initium fecerunt, operæ pretium duximus, quæ ad fidem pertinent, prius explicare.

Fides quid.

XXVII. Sed quoniam in divinis Litteris multiplex est fidei significatio, hic de ea loquimur, cujus vi omnino assentimur iis quæ tradita sunt divinitus. Hanc autem ad salutem consequendam esse necessariam, nemo jure dubitabit, præsertim cum scriptum sit (a): Sine fide impossibile est placere Deo. Cum enim finis, qui ad beatitudinem homini propositus est, altior sit quam ut humane mentis acie perspicui possit, necesse ei erat ipsius a Deo cognitionem accipere. Hæc vero cognitio nihil aliud est nisi fides: cujus virtus efficit, ut id ratum habeamus quod a Deo traditum esse sanctissimæ matris Ecclesiæ auctoritas comprobavit: nulla enim fidelibus potest accedere dubitatio in iis quorum Deus auctor est, qui est ipsa veritas; ex quo intelligimus, quantum inter hanc fidem quam Deo habemus, intersit, et illam quam humane historiæ scriptoribus adhibemus. Fides autem quamquam late pateat, et magnitudine ac dignitate differat (est enim sic in sacris Litteris (b): Modicæ fidei, quare dubitasti? et (c), Magna est

(a) Hebr. 11, 6. — (b) Matth. 14, 31. — (c) Matth. 15, 28.

fides tua, et (a), Adauge nobis fidem: item (b), Fides sine operibus mortua; et (c), Fides quæ per charitatem operatur) tamen est idem genere, et diversis fidei gradibus eadem definitionis vis et ratio convenit. Quam vero fructuosa sit et quantum ex ea utilitatem capiamus, in articulorum explicatione dicitur. Quæ igitur primum christiani homines tenere debent, illa sunt quæ fidei duces doctoresque sancti Apostoli, divino Spiritu afflati, duodecim Symboli articulis distinxerunt.

Symbolum cur compositum.

XXVIII. Nam cum mandatum a Domino accepissent, ut (d) pro ipso legatione fungentes (e), in universum mundum proficiscerentur, atque omni creaturæ Evangelium prædicarent, christianæ fidei formulam componendam censerunt, ut scilicet (f) idipsum omnes sentirent ac dicerent, neque illa essent inter eos schismata, quos ad fidei unitatem vocassent, sed essent perfecti in eodem sensu et in eadem sententia. Hanc autem christianæ fidei et spei professionem a se compositam Apostoli Symbolum appellarunt: sive quia ex variis sententiis, quas singuli in commune contulerunt, conflata est; sive quia ea veluti nota, et tessera quadam uterentur, qua desertos et (g) subintroductos falsos fratres qui (h) Evangelium adulterabant, ab iis, qui Christi vere militia sacramento se obligarent, facile possent internoscere.

(a) Luc. 17, 5. — (b) Jac. 2, 17. — (c) Gal. 5, 6. — (d) 2 Cor. 5, 18, 19, 20. — (e) Marc. 16, 15. — (f) 1 Cor. 1, 10. — (g) Gal. 2, 4. — (h) 2 Cor. 2, 17.

CATECHISMUS CONCILII TRIDENTINI

PARS PRIMA.

DE DUODECIM SYMBOLI ARTICULIS.

Symbolum quid contineat.

I. *Credo in Deum.* Cum multa in christiana religione fidelibus proponantur, quorum sigillatim, vel universe certam et firmam fidem habere oportet, tum vero illud primo ac necessario omnibus credendum est, quod veluti veritatis fundamentum ac summa de divinæ essentiæ unitate, et trium personarum distinctione, earumque actionibus, quæ præcipua quadam ratione illis attribuantur, Deus ipse nos docuit. Hujus mysterii doctrinam breviter in Symbolo Apostolorum comprehensam esse parochius docebit.

Symboli divisio.

II. Nam ut majores nostri, qui in hoc argumento pie et accurate versati sunt, observaverunt: in tres potissimum partes ita distributum videtur, ut in una divinæ naturæ prima persona, et mirum creationis opus describatur: in altera, secunda persona, et humanæ redemptionis mysterium; in tertia, tertia item persona, caput et fons sanctitatis nostræ, variis et aptissimis sententiis concludatur. Eas autem sententias, similitudine quadam a patribus nostris frequenter usurpatis, articulos appellamus. Ut enim corporis membra articulis distinguuntur: ita etiam in hac fidei confessione quidquid distincte, et separatim